

שלחו להדפסה

גודל פונט

דעות |

בארץ

נגד הזרם: אל תירו בפרופסורים החמיצות הישראלית מבינה שצריך מדע, אבל מתעבת את המדענים. בואו לא נשפוך את האקדמיה עם מי האמבטיה של הפוליטיקה הכוחנית

יואל אסטרון

07:04 , 21.07.09

9 תגובות

עודד הוא חבר ילדות שלי. אבא שלו היה סוכן ביטוח, אבל עודד לא התעניין בעסקים, אלא בכימיה ובגיאולוגיה. עם דוקטורט מהמכון הטכנולוגי של קליפורניה, הוא הדף הצעות מפתות מאוניברסיטאות יוקרתיות וחזר לישראל. במשך השנים התמחה במחקר של יהלומים. הצעתי לו כמה פעמים לעשות ממומחיותו הייחודית כסף גדול, אבל פרופסור נבון העדיף להישאר באקדמיה. היום הוא אחד מסגני הרקטור של האוניברסיטה העברית.

אבא של מוטי הייבלום, פליט שואה, לכלך את הידיים - הוא היה הפנצ'רמאכער השכונתי - כדי שבניו יזכו בחינוך הטוב ביותר. פרופסור הייבלום ויתר על החיים המפנקים במעבדות של יבמ בניו יורק. הוא חזר למכון ויצמן כדי להקים את המכון התת-מיקרוני למחקר התקני מוליכים-למחצה ממוזערים. אני לא בטוח לגמרי מה זה אומר, אבל אני יודע שמדענים ברחבי העולם רוחשים כבוד והערכה לבן של מתקן הצמיגים מחולון.

גם ורדה מן חלמה להיות מדענית כשעוד היתה ורדה פרנקל והלכנו ביחד לגן שושנה. אבא שלה היה "חבר אגד", מעמד נכסף באותם ימים. היא בחרה להתמקד בגנטיקה של עגבניות ושאר ירקות. אפשר לומר בלי להפריז שד"ר מן הקדישה את חייה למחקר במעבדות בגבעת רם.

אני לא אובייקטיבי. אני מאמין שהאנשים האלה, ואנשים כמותם, ישמרו על הגחלת של המדע בישראל טוב יותר מהמנהלים הנמרצים ביותר שצמחו במשק. עם כל חסרונותיהם הידועים, הפרופסורים הם האקדמיה הישראלית. הם ולא הפוליטיקאים שבזים להם. הם ולא נערי האוצר השחצנים שמתנכלים להם.

נולדו בעריסת האקדמיה

היה זה פרופסור למתמטיקה באוניברסיטת היידלברג, צבי הרמן שפירא, שכתב כבר ב-1882 את "מכתב העתיד" על אקדמיה יהודית בארץ ישראל. בלי אבני היסוד של המדע, שהונחו באוניברסיטה העברית ובטכניון עוד לפני הצהרת העצמאות, מדינת ישראל לא היתה מגיעה להישגיה המדהימים.

התעשייה, הרפואה והחקלאות, הביטחון הלאומי, ההרתעה וגם האקזיטים

של ההייטק והביומד - כולם נולדו בעריסת האקדמיה. מה היתה טבע בלי הקופקסון שפותחה במכון ויצמן? איזה סיכוי היה לאלביט בלי התשתית המחקרית של הטכניון? אבל, לחמיצות הישראליות אין פרספקטיבה ואין חזון ואין סבלנות. החמיצות הישראליות מבינה שצריך מדע, אבל מתעבת את המדענים. בעיניה קצרות הרואי של החמיצות, האקדמיה כולה היא "סיר בשר".

בלי המוח, הגוף יתפורר

כן, יש לפרופסורים עצמם אחריות לא מבוטלת לגלים העכורים המאיימים להטביע את מפעל חייהם. מי שקורא את [דו"ח הביקורת האחרון](#) של המבקר (מרץ 2009) מבחין ללא קושי בליקויים המבניים, בחריגות התמוהות, פה ושם בגילויי שחיתות וריקבון. גם הדרישות של האוצר לשקיפות גדולה יותר נראות הגיוניות ואי אפשר להדוף אותן סתם כך ביהירות.

אין ספק שראשי האוניברסיטאות חייבים להתנער לפני שיהיה מאוחר מדי ולפעול במהירות לא אופיינית להם לתיקון הפגמים. אבל בואו לא נשפוך את המדע עם מי האמבטיה של הפוליטיקה הישראלית הקטנונית והכוחנית. המאבק על השליטה בתקציבי האוניברסיטאות איננו עוד היאבקות בוך שגריתית בין האינטרסנטים חסרי המעצורים של שבטי ישראל. בלי מדע, סליחה על הפתוס, אין לישראל סיכוי לשרוד. בלי המוח, הגוף יתפורר.

הסגל האקדמי בשבע אוניברסיטאות המחקר בישראל מונה 9,768 בני אדם. זה הכל. פחות מעשרת אלפים צריכים להתמודד עם טובי המדענים של מדינות גדולות ועשירות ברחבי העולם. הם מכשירים כ-121 אלף סטודנטים שרק קומץ מהם יצטרף, אחרי ריצת משוכות מתישה, לסגל. מדינת ישראל מקצה השנה לאוניברסיטאות המחקר כ-4.5 מיליארד שקל, פחות מהתקציב השנתי של אוניברסיטה אחת בליגת הקיסוס האמריקאית.

זה מעט מדי. כל תקציב ההשכלה הגבוהה (כולל מכללות) מסתכם בפחות מ-2.5% מתקציב המדינה. המסקנה ברורה: אנחנו חייבים להקצות למחקר נתח גדול יותר מהמשאבים הלאומיים. ולא פחות חשוב - להעניק לאנשי המדע את התחושה שהם יקרים לנו. הפרופסורים הם "הכוחות המיוחדים" של ישראל. אל תירו בהם, בבקשה.

השאלה המהותית

ענן האבק של ההדלפות, הספינים ומאבקי הכוח והאגו מסתיר את השאלה המהותית הפשוטה: האם אנחנו רוצים שהפרופסורים יעצבו את דמותו של המדע הישראלי או שאנחנו מצפים שפוליטיקאים ופקידי ממשלה יחרצו את גורלו? עם כל הכבוד לחברי הכנסת ולנערי האוצר, הבחירה שלי ברורה: אני מעדיף אנשים כמו עודד נבון ומוטי הייבלום וורדה מן.